

УДК: 81:929 Белић А.
81:929 Белић А.(082)(049.32)
DOI: https://doi.org/10.18485/belic_slv.2017.2.ch4

Марина Спасојевић

СТРАНИ СЛАВИСТИ У ЗБОРНИЦИМА ОБЈАВЉЕНИМ У ЧАСТ
АЛЕКСАНДРА БЕЛИЋА

Српски лингвиста међународног угледа Александар Белић (1876–1960), након почетка школовања на Филолошко-историјском одеку Велике школе у Београду код Љубомира Стојановића (1894/95), своје образовање наставља у великим славистичким центрима с краја XIX и почетка XX века.¹ Најпре, наредне године, одлази, под покровитељством свога ујака, на Новоросијски универзитет у Одеси, где слуша предавања код слависте Кочубинског, класичних филолога Штерна и Никитског те историчара Випера (Стевановић 1976: 5; Куљбакин 1921: VIII). Потом, после две године, уз потпору државне стипендије, 1897/98. године прелази на школовање на Московском универзитету, где су му професори били чувени компаративиста Ф. Ф. Фортунатов, класичар Корш и историчар руске књижевности Соколов (Куљбакин 1921: VIII). Тамошње прилике за научни развој биле су веома погодне: „И Белић је, још тада, сасвим био пристао у друштво значајних представника руске науке с Фортунатовом на челу, у које је он, иако студент, призиван. Не мислимо на какве званичне састанке, већ на интимне другарске и пријатељске седељке, углавном у дому проф. Фортунатова, које су, сем по изузетку, одржаване сваке недеље” (Стевановић 1976: 7). Наиме, око Фортунатова окупљали су се еминентни научници, његови пријатељи и сарадници: Корш, Шахматов, Покровски, Поржезињски, Грушка, Соколов, Брант, Милер, Шчепкин, али и његови студенти и поклоници његовог рада и идеја: Уљанов, Томпсон, Љапунов, Куљбакин, Ендзелин, Карски, Собољевски, као и странци који су слушали понеки семестар предавања Ф. Фортунатова: Бернекер, Брок, Торбјернсон и др. (Белић 1921: 178).

¹ Подробно о научном развоју и деловању Александра Белића, његовој научној, наставничкој, академској и културној делатности в. и Пипер 2011: 27–34.

У мају 1899. године, положивши завршни испит, Белић се из Москве вратио у Београд. Министарство просвете га поставља за доцента словенске филологије 10. октобра 1899. године, а уместо тражене стипендије за Немачку, шаљу га на усавршавање на Лајпцишком универзитету школске 1899/1900. године. Тамо слуша предавања код Бругмана и Лескина, санскритолога Виндиша и фонетичара Сиверса (Куљбакин 1921: IX). Докторску дисертацију *Развитак деминутивних и амплификативних суфикса у словенским језицима* одбранио је 1900. године, коју је, по Лескиновој препоруци, 1901. године објавио у Јагићевом *Архиву за словенску филологију* (Стевановић 1976: 8). Потом, у Београду наставља своју универзитетску каријеру и предаје у звању ванредног професора од 1901, а од 1919. године у звању редовног професора. Белић је, као представник младограматичарско-филолошког правца, предавао историју српскохрватског језика, дијалектологију и књижевни језик, као и упоредну граматику и старословенски језик, а држао је предавања из словенске филологије на бројним светским универзитетима.

Белићева истакнута академска предавачка и научна делатност рано је призната, па је тако 1905. године изабран за ванредног, а 1906. за редовног члана Српске краљевске академије, потоње Српске академије наука и уметности. Он је такође био члан и више иностраних академија. Члан Руске императорске академије постао је 1910. године, 1920. постаје инострани члан Чешке академије наука, 1922. дописни члан Југославенске академије знаности и умјетности, 1923. редовни инострани члан Пољске академије наука, 1925. прави члан Научног друштва за хуманистичке науке у Љубљани, а после Другог светског рата биран је за члана Словеначке академије наука и Бугарске академије наука и за члана Данске академије наука; 1947. године изабран је за почасног професора Московског универзитета и Универзитета у Глазгову, а Карлов универзитет у Прагу доделио му је почасни докторат (Стевановић 1976: 16–17).

Оваква наставно-научна биографија оправдава и зборнике радова који су се појавили у част Александра Белића, како за време његовог живота, тако и касније.² То су четири зборника радова:

- (1) *Zbornik filoloških i lingvističkih studija A. Beliću povodom 25-godišnjice njegova naučnog rada posvećuju njegovi prijatelji i učenici*, Београд: Izdanje akad. knjižare S. B. Cvijanovića, 1921, 264 str. + XVIII.

² И Стевановић је, пишући о животу и раду А. Белића, његовој научној, наставничкој, стручној, али и друштвеној делатности, указао да о Белићевом угледу сведоче и признања његових колега, а то су три претходна зборника (Стевановић 1976: 48).

- (2) *Зборник лингвистичких и филолошких расправа А. Белићу о четрдесетогодишњици његова научна рада посвећују његови пријатељи и ученици*, Београд: Штампариија „Млада Србија”, 1937, 470 стр.
- (3) *Зборник радова Филозофског факултета II*, Београд, 1952.
- (4) *Зборник радова о Александру Белићу*, ур. Михаило Стевановић, САНУ, Посебна издања књ. CDXCVIII, Одељење језика и књижевности књ. 28, Београд, 469 стр.

У овим зборницима значајно место заузимају прилози страних слависта, изузев у зборнику из 1952. године, који се састојао само од прилога југословенских научника. Наиме, то је сасвим очекивано јер се Белић школовао у два велика славистичка центра – Русији и Немачкој – где је, као што је на почетку речено, био активан у научном животу, склапао познанства са даровитим савременицима, учествовао у размени и развијању идеја те тиме изграђивао свој лингвистички профил, стварао „своју лингвистичку школу” (Бошковић 2000: 54), иако поникао на темељима Фортунатовљевог учења и младограматичарске школе (Ивић 2001: 138). Учешће страних научника у овим пригодним зборницима, дакле, представља одраз Белићевих научних веза са страним славистима, индоевропеистима, филолозима уопште, како у погледу узора (учитеља) тако и у погледу утицаја (следбеника). Многа од тих имена оставила су неизбрисив траг у лингвистици.

Први зборник Александру Белићу у част појавио се 1921. године поводом двадесет пет година стваралаштва овог лингвисте.³ Сама чињеница да се обележава две и по деценије рада научника⁴ коме је тада четрдесет пет година сведочи о далекосежним резултатима његових истраживања не само за науку о српском језику и славистику већ и за науку о језику уопште. Овај зборник броји тридесет радова. У књизи се налази

³ У преношењу имена аутора и наслова радова користимо оригинални преглед.

⁴ У уводном тексту С. М. Куљбакина (1921: VII, VIII) узима се да је Белићев научни рад отпочео 1897. године, када је као студент у часопису Руске академије Извѣстія (II, 1045–1057) објавио чланак под насловом „Замѣтка о славянском житіи св. Пятки – Петки”, потом у часопису *Дело* (XV, 300–310) научну критику поводом новог издања Мирослављевог јеванђеља „Рец. Мирослављево јеванђеље у издању краља Александра”. Стевановић (1976: 15) Белићево стваралаштво дели на четири етапе: од студентских радова (1897) до балканских ратова, период балканских ратова и Првог светског рата, период између два светска рата и период после Другог светског рата.

десет радова страних слависта,⁵ не рачунајући рад С. М. Куљбакина, који је тада већ стварао у Београду. На самом почетку зборника је посвета Белићевог учитеља Љубомира Стојановића, насловљена: „Драги учениче и учитељу!”, а о Белићевом славистичком – међународном значају и утицају у првих двадесет пет година рада сведочи реченицом: „Ти си већ досад повукао дубоку бразду у науци о језику, која те истакла међу прве раднике у тој струци. То признају сви који се баве словенском филологијом [истакла М. С.], и који се у својим студијама без твојих радова не могу обићи, и њима се служе да даља питања расветљавају.” Након Стојановићеве оцене дотадашњег Белићевог учинка, пре библиографије А. Белића, уследио је текст С. М. Куљбакина под насловом „А. Белић” (VII–XII), у коме је у виду предговора изнео његову биографију. Он истиче Белићево место на славистичкој и општелингвистичкој мапи: „А. Белић почиње нови период своје научне и наставничке делатности у већој слушаоници, као научник од великог гласа, чије су заслуге признате од европске науке, као научник и професор од великог ауторитета у својој отаџбини и ван њених граница [истакла М. С.], и то још млад и пун снаге, у највишој тачци развитка свога талента” (VII). Међутим, кад је у питању одзив страних лингвиста за обележавање двадесетпетогодишњице рада А. Белића, Куљбакин се ограђује и износи низ чињеница које говоре о друштвеном контексту у послератној Европи на почетку треће деценије XX века: „Што се тиче широког признања научних заслуга А. Белића, морамо одмах приметити да се оно не огледа у овом Зборнику у потпуној мери, због тога што су научне везе између појединих народа изгубиле много од своје интензивности услед дугогодишњих ратова, па су сада чак и много лабавије него што су биле пре рата. То се може рећи за научне везе са Пољском, са скандинавским земљама, са Немачком, па чак и са Чешком. Али што се тиче Русије – њено данашње стање онемогућава скоро сасвим учешће руских научника у овом Зборнику. Међутим А. Белић је у Русији имао увек много пријатеља и поштовалаца. Понеки су већ отишли завек са овог света, раније него што је требало. Други не могу, иако су можда још живи, узети учешћа у овој научној светковини словенске лингвистике. Њихов глас не допире овамо” (Куљбакин 1921: XI).

Свакако је несумњива процена С. М. Куљбакина, Белићевог колеге са студија, да би овај зборник могао и требало да буде богатији када је посреду учешће страних слависта, јер је Куљбакин био сведок Белићевог

⁵ Југословенски слависти су изузети из овог представљања, јер је тада било актуелно државно заједништво, а о односу Белића и слависта из других југословенских центара ван Београда в. рад Радоја Симића у овом зборнику.

угледа и утицаја. Но, и поред тога, страни слависти својим прилозима чине трећину књиге, што је заправо велики удео. А када наведемо њихова имена, видимо да су то водећа имена ондашње лингвистике – претежно младограматичарско-филолошког опредељења.

Приносици у овом зборнику били су француски лингвисти – индоевропеиста Антоан Меје (Antoine Meillet) и слависти Андре Вајан (André Vaillant) и Андре Мазон (André Mazon). А. Меје у раду „Sur l'étymologie de la préposition *podŭ*” (24–26), у сучељавању са предлозима *nadŭ*, *zadŭ*, *prědŭ*, трага за постанком предлога *podŭ*, док Вајанов рад под насловом „L'attique ā et les faits slaves” (27–29) тумачи ā у словенском контексту. У раду „D'une limitation du développement du futur périphrastique en tchéque” (116–118) А. Мазон се бави питањима временско-видског система, што је неретко и Белића окупирао, говорећи о ограничењима развоја перифрастичног футура у чешком. Од руских лингвиста у зборнику су заступљени и Бодуен де Куртене (Jan Baudouin de Courtenay, лингвиста пољског порекла), Јуриј Никољски (Юриј Никольскій) и Александар Погодин (Александръ Погодинъ – контрактуални редовни професор руске књижевности на Београдском универзитету). Како стоји, Бодуен де Куртене је свој рад посвећен двојема групама речи са феноменом превоја основе „Dwie grupy wyrazów z utajonym rdzeniem (pierwiastkiem, *radix*) *ei* || *oŭ* || *i* 'ire'. (Z dziedziny etymologii domniemanych)” (225–228) сачинио у Пољској, у Варшави 1919. године. Своју студију „Тургеневскій Переводъ 'Мцыри' на французскій языкъ” (151–157), коју је сачинио у Петрограду 1916. године, Јуриј Никољски (Юриј Никольскій) посветио је оцени превода, где показује да преводац није био вешт да пренесе емоцију и ритам поеме. Вероватно у духу историјског контекста, А. Погодин је свој рад „Родина славянства и начало рускаго государства” (175–163) посветио прапостојбини Словена и формирању руске државе.

У зборнику се налазе и прилози двојице чешких слависта – Олдриха Хујера (Oldřich Hujer) о финалним слоговима у словенским језицима „Pův. *-oŭ*, *-aŭ* v slovanských slabikách koncových” (180–184) и Јозефа Пате (Josef Páta) „Drobný příspěvek k dějinám jazyka a písemnictví středobulharského. (O středobulh. evangeliáři sofijské Nár. knihovny č. 579.)” (220–224) – о старобугарском јеванђељу Софијске народне библиотеке (изборно јеванђеље из XIV века).

Пољски филолог Јан Розвадовски (Jan Rozwadowski) бави се етимологијом имена *Словени* у раду под насловом „Encore une étymologie – ou pseudologie – du nom slave” (129–131).

Занимљиво је да је свој прилог дао и аустријски албанолог Норберт Јокл (Norbert Jokl). У обимном раду „Vuks albanische Liedersammlung,

herausgegeben und mit sprachwissenschaftlich-sachlichen Erläuterungen versehen” (33–86) текстолошки се разматрају Вукови записи народних песама, како Вук каже – арнаутских, забележених од Албанаца у околини Призрена.

Други зборник радова Белићу у част изашао је после петнаест година, како би се обележило четрдесет година плодног лингвистичког стваралаштва овог, у европским круговима, угледног лингвисте. Књига је настала у предвечерје Другог светског рата, али судећи по обиму и броју приложника, у повољно време по науку о језику. На почетку стоји анонимна, односно колективна посвета Белићевих пријатеља и ученика и библиографија радова А. Белића, након чега се на 470 страна пружају расправе и чланци, а њихов број је готово двоструко већи него у претходном пригодном зборнику – педесет девет. Готово половину радова приложили су страни слависти – њих двадесет седморица. Природно, повећао се и број земаља из којих су учесници заступљени у зборнику. Има приложника из скандинавских земаља (Финска, Норвешка, Данска), а сада и из других западноевропских земаља, осим Француске и Немачке, Холандије, Аустрије, Италије. Број представника руске и пољске лингвистике веома је изражен.

Од руских лингвиста у овом зборнику прилоге имају Николај Сергејевич Трубецки (Николай Сергеевич Трубецкой), Сергеј Карцевски (Сергей Карцевский), Роман Јакобсон (Роман Якобсон) – чланови Прашког лингвистичког круга, Александар Погодин (Александръ Погодинъ), Јевгеније Љацки (Ев. Ляцкій), Владимир Розов (Владимиръ Розовъ). Н. С. Трубецки у раду „О притяжательных прилагательных (possessiva) староцерковнославянского языка” (15–20) говори о творбеним средствима за грађење посесивних придева у старословенском, док Роман Јакобсон својим прилогом „Спорный вопрос древнерусского правописания (*дѣжгь, дѣжчь*)” објашњава да графемски спојеви *жг : жч* још у XII веку одражавају разлику између северних и јужних руских споменика, што показује да је то редакцијска црта заснована на фонетској природи консонантског система. Такође, и у овом зборнику Александар Погодин осветљава историјске теме и покушава да одгонетне где је била „Спољашња Русија” у делу Константина Порфиrogenита и шта значи тај опис у делу *De administrando imperio* у раду „Внѣшняя Россія’ Константина Багрянороднаго” (77–85). О стиху, улози и квалитету „муклих” гласова, као и композицији познате руске поеме писао је Јевгеније Љацки: „Нѣскольکو замѣчаній къ тексту ’Слова о полку Игоревѣ” (381–390), а особеностима хумора у *Несторовом летопису* бавио се Владимир Розов у тексту под насловом „Лѣтопись Нестора какъ памятникъ древнерусскаго юмора”

(403–410). Питањима савремене ортографије руског језика бавио се Сергеј Карцевски и прилогом „Sur la rationalisation de l'orthographe russe” (30–38) дао предлог за реформу руског правописа тога времена.

Из словенског света одазвали су се Пољаци у значајном броју: Станислав Шобер (Stanisław Szober), Тадеуш Лер-Сплавивињски (Tadeusz Lehr-Spławiński), Хенрик Улашин (Henryk Ułaszyn), Мјечеслав Малецки (Mieczysław Małecki), Тадеуш Милевски (Tadeusz Milewski) и Станислав Роспонд (Stanisław Rospond). Станислав Шобер у раду „De l'origine du mot gr. δένδρεον, att. δένδρον” (347–349) бави се етимологијом грчких речи. Етимолошке црте за псл. *dąbrova* (*dąbrava*) и псл. **ognь* доноси прилог Тадеуша Лер-Сплавивињског „Dwie etymologie prasłowiańskie” (411–416). Историјској семантици речи *ksiądz*, која је у средњем веку означавала владара, краља, а потом духовника, свештеника, пажњу је посветио Хенрик Улашин у прилогу „Polskie ksiądz w wiekach średnich (streszczenie)” (373–379). О тзв. „мазурки” – изговору *s, z, c, dz* уместо *š, ž, ć, dź* у полапском језику писао је Мјечеслав Малецки „O rzekomym mazurzeniu w języku połabskim” (399–402). Тадеуш Милевски у раду „Kilka uwag o genezie aspektów słowiańskich” (431–438) износи запажања о генези словенског глаголског вида, полазећи од тога да је то у пољском граматичка категорија, али и отвара питања везана за акционалност (акционсарт) и видске парове. Све то, попут Белића, сагледава у развојној перспективи, показујући да 'аспект' није искључиво граматичка категорија (свр./несвр.) него укључује и друге семантичке моменте. Улогу лингвистичке дисциплине – топономастике – као помоћне за истраживање историје и насеља разматрао је Станислав Роспонд у раду „Toponomastyka w służbie badań historyczno-osadniczych” (451–46)

Белићу у част своје радове приложила су и двојица Чеха – Јозеф Пата (Josef Páta) и Отакар Колман (лектор на Београдском универзитету). О степену истражености лужичкога језика у четвртој деценији XX века говори Јозеф Пата у раду „Několik poznámek k dnešnímu stavu lužického bádání” (129–134). Прилог Отакара Колмана „Једна досада необјављена песма Џоре Држића” (47–54) значајан је за дубровачку књижевност јер доноси песму бр. 47 из рукописа која није објављена у Јагићевом издању песама Шишка Менчетића и Џора Држића. Овом приликом се доноси цела песма и дају се неке напомене о језику.

Са севера Европе прилог о фонетској појави дисимилације у словенским језицима дао је фински лингвиста Ј. Ј. Микола (Joseppi Julius Mikkola) под насловом „Eine urslavische Dissimilation” (119). Копенхашка школа, која је поставила основе данског структурализма, заступљена је у овом зборнику, може се рећи, двама својим најистакнутијим представницима,

утемељивачима – Луисом Хјелмслевом (Louis Hjelmslev) и Вигом Брендалом (Viggo Brøndal). Док се Луис Хјелмслев бавио фонологијом – питањима слога у раду „La syllabation en slave” (315–324), Брендал је своје разматрање под насловом „Le problème de l’hypotaxe. Réflexions sur la théorie des propositions” (241–249) усмерио на синтаксу, односно реченицу (морфолошки, семантички и логички приступ).

Холанђанин Ван Вејк (Nicolaas van Wijk) у свом раду „Zur Chronologie des Polnischen ‚mazurzenie’” (9–13) покушао је да датује хронологију и факторе услед којих долази до изговора пољских *s, z, c, dz* уместо *ś, ź, ć, dź*, тзв. мазурке. Такође Холанђанин, Јакоб ван Гинекен (Jacobus van Ginneken), језуитски професор, писао је о рефлексивној заменици у балканским језицима са освртом на утицај грчког при преводу на словенске језике у прилогу „Das Pronomen reflexivum der Balkansprachen” (279–284).

Три прилога за овај зборник дали су немачки лингвисти Макс Фасмер (Max Vasmer), немачки лингвиста руског порекла, Паул Дилс (Paul Diels) и Еберхард Тангл (Eberhard Tangl, лектор на Београдском универзитету). Ономастичким/етимолошким истраживањима бави се Макс Фасмер, који у раду „Der Name des ältesten Moskauer Wojaren” (73–85) расправља о имену најстаријег московског бољара – *Кучко* (*Кучково поље*). О међујезичким контактима писао је Еберхард Тангл – „Die Einflüsse des Polnischen auf das Altlitauische Schrifttum” (105–114), и то у историјској перспективи – о утицају пољског на старолитванске текстове. Свој прилог „Megiser und der westslavisches Wortschatz” (351–359) Паул Дилс посветио је филологу Мегисеру (1553–1618) и његовом речнику четири језика *Dictionarium quatuor linguarum* из 1592. године, где се, осим немачког, латинског, једне варијанте италијанског, даје и „словенски” језик, базиран, по свој прилици, на суседним хрватско-словеначким дијалектима.

Дојени француске лингвистике али и славистике уопште и овога пута су учествовали у зборнику А. Белићу – Андре Вајан (André Vaillant) и Андре Мазон (André Mazon). Старопољски глагол *јести* био је предмет разматрања Андре Вајана: „Vieux-polonais jeść” (55–57). Насупрот традиционалној дијахроној оријентацији, Андре Мазон свој рад посвећује синхроним истраживањима „L’attribut en russe littéraire moderne” (361–371), дакле, типовима атрибута у савременој руској књижевности.

Белићу у част своје радове дала су и двојица Италијана. Ђовани Алесио (Giovanni Alessio) у раду „Il nome di Ragusa” (61–71) дао је своју интерпретацију онима *Рагуза*, док се питањима конзервативних црта у словенским и балтичким језицима бавио Матео Бартоли (Matteo Bartoli) „Ancora del carattere conservativo dello slavo e del baltico” (197–202).

Најзад, полазећи од порекла презимена *Мик(ул)* Илије Барбулеску (Ilie Bărbulescu) говори о новој теорији о формирању румунског народа и њиховог језика „Origine du nom de famille 'Mic(ul)' et la nouvelle théorie sur la formation du peuple roumain et de sa langue” (87–94).

Сто година од рођења Александра Белића, у својим Посебним издањима, САНУ је обележила зборником свом истакнутом члану у част. Књига је усмерена на сагледавање делатности А. Белића. У њеном првом делу, након уводне речи Павла Савића и опширног прегледа живота и делатности Александра Белића из пера његовог ученика Михаила Стевановића, налазе се сећања на Белића (53–87), и то страних слависта: Андре Вајана, Романа Јакобсона, С. Б. Бернштајна, Елизабет Хил, Де Бреја и П. А. Дмитријева и Г. И. Сафронова. Део зборника под насловом *Питања у вези са Белићевим погледима на језик и језичке проблеме* садржи шеснаест радова, од чега су два рада страних слависта – Н. И. Толстоја и коауторски рад П. А. Дмитријева и Г. И. Сафронова. За ову прилику Н. И. Толстој у раду „Из епистолярног наследства академика А. Белича (Письма А. Белича к П. К. Симони, 1898–1904 гг.)” (221–230) представља Белићева писма Павлу Константиновичу Симонију, руском филологу библиографу, члану Руске академије. На овом месту прилажу се пет, по ауторској процени, најзанимљивијих писама (од двадесет једног сачуваног и две разгледнице). Писма су настајала у наведеном периоду, дакле, откада је Белић напустио Санкт Петербург, и односе се на објављивање Белићевих радова у *Известијима РАН*, о коректури, набавци књига, о културном и научном животу у Србији, делатности Љубомира Стојановића, извештајима о старим рукописима који су интересовали Симонија и чије му је копије прибављао и сл.

П. А. Дмитријев и Г. И. Сафронов, руски србисти у Санкт Петербургу, свој прилог „Реферат Александра Белића на Лењинградском славистичком састанку 1946. г.” (231–241) посвећују сећању и сведочењу о учешћу Александра Белића на овом славистичком састанку. То је први послератни састанак слависта, где су поред најугледнијих Руса слависта учествовали и Белић, Хавранек и др., а Белић је био један од најистакнутијих учесника. Он је на пленарном излагању изложио реферат „О врстама речи”. Пошто није прихваћена одлука о издавању зборника, овде се доноси тај реферат на основу стенограма и других материјала из Државног архива и са Катедре за словенску филологију тадашњег Лењинградског универзитета.

Учешће страних слависта у представљеним зборницима у част Александра Белића сведочи о значајном месту које је Белић у своје време

заузимао у свету лингвистике. Број страних слависта је у првом и другом зборнику (1921. и 1937) био сразмеран обиму зборника, док у трећем (1952) није било страних приложника, а четврти је био потпуно другачије концепције (1976) – усмерен на осветљавање Белићеве делатности. Теме које су обрађиване углавном су биле дијахроног карактера: из индоевропеистике, упоредне граматике словенских језика, етимологије, историје појединих словенских језика, старословенског језика, ономастике, филолошке теме уопште. Веома ретко тицале су се истраживања одређених лингвистичких питања неког од савремених језика. Било је и радова посвећених питањима историје књижевности, анализе превода и културне историје. Избором тема и теоријско-методолошких приступа зборници радова из 1921. и, нарочито, из 1937. године представљају одраз лингвистичких прилика у европској лингвистици тога времена и осликавају прелазак са младограматичарског на структуралистички приступ.

ЛИТЕРАТУРА

- Белић 1921:** А. Белић, „Руска лингвистичка школа. Посвећено успомени Ф. Фортунатова и А. Шахматова”, *Јужнословенски филолог*, II, 169–179.
- Бошковић 2000:** Р. Бошковић, [Александар Белић], *Српски језик*, V, 53–58.
- Зборник 1921:** *Zbornik filoloških i lingvističkih studija A. Beliću povodom 25-godišnjice njegova naučnog rada posvećuju njegovi prijatelji i učenici*, Београд: Izdanje akad. knjižare S. B. Cvijanovića, 1921, 264 str. + XVIII.
- Зборник 1937:** *Зборник лингвистичких и филолошких расправа А. Белићу о четрдесетогодишњици његова научна рада посвећују његови пријатељи и ученици*, Београд: Штампарија „Млада Србија”, 1937, 470 стр.
- Зборник 1952:** *Зборник радова Филозофског факултета*, II, Београд, 1952.
- Зборник 1976:** *Зборник радова о Александру Белићу*, ур. Михаило Стевановић, САНУ, Посебна издања књ. CDXCVIII, Одељење језика и књижевности књ. 28, Београд, 469 стр.
- Ивић 2001:** Milka Ivić, *Pravci u lingvistici*, I–II, Београд: XX век.
- Куљбакин 1921:** С. М. Куљбакин, „А. Белић”, у: *Zbornik filoloških i lingvističkih studija A. Beliću povodom 25-godišnjice njegova naučnog rada posvećuju njegovi prijatelji i učenici*, Београд: Izdanje akad. knjižare S. B. Cvijanovića, 1921, VII–XII.

Пипер 2011: П. Пипер, „Александар Белић”, у: П. Пипер, *Прилози историји српске славистике. Биобиблиографска грађа*, Београд: Чигоја, 27–34.

Стевановић 1976: М. Стевановић, „Живот и дело Александра Белића”, у: М. Стевановић (ур.), *Зборник радова о Александру Белићу*, САНУ, Посебна издања књ. CDXCVIII, Одељење језика и књижевности књ. 28, Београд, 3–50.

Marina Spasojević

FOREIGN SLAVICISTS IN THE PROCEEDINGS PUBLISHED IN
HONOUR OF ALEKSANDAR BELIĆ

Summary

In honour of Aleksandar Belić, both during his life and posthumously, four volumes of proceedings were printed: 1) *Proceedings of Studies in Philology and Linguistics in Honour of A. Belić on the Occasion of the 25th Anniversary of His Academic Work Dedicated to Him by His Friends and Students*, Belgrade: S.B. Cvijanović's Academic Bookshop Edition, 1921, 264 pp. + XVIII; 2) *Proceedings of Papers in Linguistics and Philology in Honour of A. Belić on the Occasion of the 40th Anniversary of His Academic Work Dedicated to Him by His Friends and Students*, Belgrade: Young Serbia Press, 1937, 470 pp; 3) *Proceedings of the Faculty of Philosophy II, Belgrade, 1952*; 4) *Proceedings on Aleksandar Belić*, ed. Mihailo Stevanović, SANU, Special Editions Vol. CDXCVIII, Department of Language and Literature Vol. 28, Belgrade, 469 pp. The participation of foreign Slavicists in the analysed volumes of proceedings in honour of Aleksandar Belić testifies to the importance of the place that Belić occupied in the linguistic world in his own time. In the first volume of thirty papers (1921), foreign Slavicists are represented with ten, and in the second volume (1937) there are 27 papers by foreign Slavicists out of 59 in total. The third volume (1952) includes only domestic contributors. The fourth volume (1976) has a completely different conception. It clarifies Belić's oeuvre and features memories of Belić by seven foreign Slavicists and two more papers by foreign Slavicists dedicated to Belić's activities.